Veiligheidsagenda 2023-2026

en uitvoeringsprogramma 2023-2024

Gemeente Leeuwarden

Voorwoord

'De komende bestuursperiode zetten wij in op het versterken van de brede welvaart. Dat is welvaart die verder gaat dan het materiële alleen. Natuurlijk, een goed inkomen dat bestaanszekerheid geeft, is van groot belang. Maar dat geldt ook voor bijvoorbeeld een dak boven je hoofd, een goede gezondheid, goed onderwijs, een gezond milieu, een fijne leefomgeving, sociale verbondenheid tussen mensen, de mogelijkheid om jezelf te ontplooien en veiligheid. Al deze dingen vinden mensen van waarde en samen bepalen ze de kwaliteit van ons bestaan.'

(Uit het Coalitieakkoord 'Nu investeren in de toekomst')

Veiligheid is een essentieel onderdeel van deze brede welvaart. Als burgemeester van Leeuwarden ben ik verantwoordelijk voor de openbare orde en de veiligheid. Ik neem die verantwoordelijkheid zeer serieus. Voor een bloeiende gemeente is het belangrijk dat inwoners en bezoekers zich veilig en prettig voelen in de stad en in alle dorpen.

De veiligheidsopgaven waar we de komende jaren voor staan, zijn echter groot. Daar waar de gemeente mogelijkheden heeft om de veiligheid te bevorderen en openbare orde te herstellen, zullen we dat doen. Daarbij vinden we het ook belangrijk om veiligheidsproblemen te voorkómen door een preventieve en integrale aanpak, bijvoorbeeld door het programma Preventie met gezag.

De afgelopen jaren is het vertrouwen in de overheid gedaald en zijn polarisatie en maatschappelijke onrust toegenomen. Onvoorziene gebeurtenissen zijn de agenda sterker gaan bepalen. Vaker dan voorheen moeten we onze inzet prioriteren.

De afgelopen periode is met vele partners gesproken over de veiligheid in onze gemeente. Mede op basis van deze gesprekken hebben we deze Veiligheidsagenda opgesteld. Een Veiligheidsagenda waarin de belangrijkste opgaven en kansen van de gemeente zijn benoemd.

Een veilige gemeente creëren we samen. We hebben daarbij iedereen nodig: onze veiligheidspartners, maar zeker ook inwoners, ondernemers, instellingen en verenigingen.

Samen kunnen we de komende periode werken aan een hoger veiligheidsniveau in de stad en dorpen.

Van mij als burgemeester mag u verwachten dat ik mij hier ten volle voor inzet.

Sybrand Buma
Burgemeester van Leeuwarden

Inhoud

1. Inleiding **5**

2. Veiligheidsbeeld **7**

3. Ambitie en Prioriteiten **8**

4. Uitgangspunten voor een toekomstbestendig Veiligheidsbeleid **8**

4.1 Prioritair thema: Overlast 10

4.2 Prioritair thema: Ondermijnende criminaliteit 13

4.3 Prioritair thema: Digitale veiligheid en Cybercrime 16

4.4 Prioritair thema: Leeuwarden Oost/ preventie met gezag 18

4.5 Prioritair thema: Mensenhandel en prostitutie 19

4.6 Maatschappelijke onrust 20

5. Actuele en doorlopende opgaven **21**

6. Financiën **23**

Bijlage A: Lijst gesprekspartners 24

Bijlage B: Uitvoeringsprogramma Veiligheid 2023-2024 25

1. Inleiding

De gemeente Leeuwarden is een bijzondere combinatie van een middelgrote stad, 35 dorpen en een flink oppervlak platteland en natuur. Leeuwarden herbergt een diversiteit aan mensen, ondernemingen en organisaties: samen maken we de stad en de dorpen. In Leeuwarden gebeurt veel en er liggen grote uitdagingen. Wij willen Leeuwarden gezond, vitaal en veilig doorgeven aan de volgende generatie. We zoeken daarbij niet alleen naar economisch rendement, maar ook naar rendement voor onze leefomgeving en onze samenleving. We willen een gebalanceerde ontwikkeling van economie, leefomgeving en samenleving[1].

Veiligheid is hierbij een belangrijke voorwaarde. We willen onze inwoners, mensen die hier werken en bezoekers een leefbare en veilige omgeving bieden. Leeuwarden moet niet alleen veilig zijn, maar mensen moeten zich in onze gemeente ook veilig voelen.

De zorg voor veiligheid is een kerntaak van de gemeente. De gemeente voert de regie op veiligheid en werkt samen met partners zoals politie, Openbaar Ministerie, Regionaal Informatie en Expertisecentrum (RIEC), Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân (ZVHF), zorginstellingen, woningbouwcorporaties, instellingen, ondernemers en inwoners aan de veiligheid in de gemeente.

In de Politiewet is vastgelegd dat de gemeenteraad minstens eens per vier jaar de doelen vaststelt die de gemeente op het terrein van de veiligheid nastreeft. Door het vaststellen van deze Veiligheidsagenda geeft de gemeenteraad richting aan het lokale veiligheidsbeleid voor de komende periode.

Het Veiligheidsdomein is steeds in beweging. Het adresseren van nieuwe problemen in een continu veranderende context vraagt om flexibiliteit, een goede samenwerking en een integrale aanpak. Om te komen tot een effectief en integraal beleid bestaat onze aanpak uit 3 onderdelen:

- inzicht verkrijgen in de problematiek,
- voorkomen (preventieve maatregelen) en
- aanpakken

Prioriteiten stellen is hierbij onontkoombaar. De beschikbare capaciteit wordt ingezet op de onderwerpen waar dat het meest nodig en het meest effectief is.

Deze Veiligheidsagenda is tot stand gekomen op basis van een evaluatie van de vorige beleidsperiode, een analyse van de maatschappelijke ontwikkelingen, de Veiligheidsprestatieindex 2021 en 2022 en gesprekken met ketenpartners. De koers zoals neergelegd in het Coalitieakkoord is als basis gehanteerd en er is rekening gehouden met eerder door de gemeenteraad geuite wensen, zoals de aanpak van straatintimidatie.

De concrete inzet voor de komende twee jaar is uitgewerkt in de bijlage 'uitvoeringsprogramma 2023-2024'. Andere taken bovenop het uitvoeringsprogramma of een wijziging in de planning zal van invloed zijn op andere delen van het uitvoeringsprogramma. Een gevolg kan zijn dat andere onderwerpen minder of later aandacht krijgen of dat (tijdelijk) extra capaciteit moet worden ingehuurd.

Het vaststellen van het uitvoeringsprogramma is een bevoegdheid van het college. Dit programma is echter nauw verbonden aan deze Veiligheidsagenda. Daarom is ervoor gekozen om het als bijlage op te nemen bij deze Veiligheidsagenda. In 2024 vindt een herijking van uitvoeringsprogramma plaats.

De beleidsontwikkeling opgenomen in het uitvoeringsprogramma doen we in overleg met de partners, inwoners, andere belanghebbenden en daar waar mogelijk met ervaringsdeskundigen.

[1] Tekst ontleend aan de positionpaper Omgevingsvisie

Knelpunten in de uitvoering van veiligheidsbeleid

In deze Veiligheidsnota beschrijven we de kaders en prioritaire thema's en in het uitvoeringsprogramma hebben we onze concrete inzet voor de komende periode neergelegd. Los van de inhoudelijke koersbepaling, zien we een aantal knelpunten die zich op gebied van veiligheid voordoen.

- Maatschappelijke veranderingen hebben ervoor gezorgd dat het karakter van de gemeentelijke inzet op het gebied van Veiligheid sterk veranderd is. Steeds vaker wordt onze inzet gevraagd in het brandpunt van de maatschappelijke discussies. Het adresseren van opkomende problemen, zoals maatschappelijke onrust en verstoringen van openbare orde zorgen ervoor dat er minder aandacht kan worden besteed aan (beleidsontwikkeling op het gebied van) de diverse prioritaire thema's. Ook belangrijke onderwerpen, zoals de (nasleep van de) coronapandemie en de crisisopvang van vluchtelingen, vragen ambtelijke capaciteit.
- Verder constateren we dat de overheid minder wordt vertrouwd dan voorheen. Gelijktijdig verwacht de maatschappij van diezelfde overheid wel oplossingen voor problemen die zich voordoen. En die oplossingen moeten vaak ook snel gevonden worden op snel opkomende vraagstukken. Deze verwachtingen kunnen niet gehaald worden en dat versterkt dan weer het negatieve sentiment naar de overheid. De oplossing ligt vaak in het voeren van dialoog, maar dat vraagt tijd, expertise en capaciteit.
- Ook zien we dat de overheid soms voor doelen wordt gesteld waar wetgeving of andere systemen een barrière vormen. Bijvoorbeeld als wordt gekeken naar de aanpak van ondermijnende criminaliteit. We willen dit probleem aanpakken, maar stuiten dan bijvoorbeeld op moeilijkheden bij het uitwisselen van gegevens. Hoe legitiem deze regels ook zijn in het kader van het beschermen van de burger, ze vormen soms een belemmering in het effectief aanpakken van problemen. Ook ethiek kan daarbij een rol spelen. Door eerdere gebreken of fouten bij andere onderdelen van de overheid, wordt de overheid nu in de volle breedte gewantrouwd als het gaat om data. Dit vraagt extra onderbouwing om te bewijzen dat het vertrouwen in de overheid niet beschaamd zal worden. Het maakt de uitvoering van het werk echter wel complexer.
- De opgaven op het gebied van veiligheid vragen om een integrale, brede aanpak. Een gezamenlijke inzet is daarvoor nodig, waarbij partners het gezamenlijke belang boven het individuele belang stellen. Dit kan problemen opleveren, want ook ketenpartners zijn genoodzaakt te prioriteren. En inhoudelijke prioriteiten sporen niet altijd met elkaar, aangezien ketenpartners ook hun eigen doelen en taken hebben.
- Verder zijn het aantal taken op het gebied van veiligheid en de complexiteit en de omvang daarvan sterk toegenomen. De beschikbare capaciteit heeft geen pas gehouden met de hoeveelheid werk en de werkdruk is opgelopen. Dit gegeven, in combinatie met langdurige uitval van medewerkers en een hoger verloop binnen het personeel vanwege de krappe arbeidsmarkt, heeft ervoor gezorgd dat we de grenzen hebben bereikt van wat het gemeentelijke Veiligheidsdomein aan kan. De afgelopen jaren hebben we regelmatig meer van onze medewerkers moeten vragen dan redelijk is.

  Bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma is een inschatting gemaakt van de minimaal benodigde uren. Ook is gekeken naar het schrappen van taken c.q. het minimaal invullen daarvan. De meeste taken op het gebied van Veiligheid vallen echter in de categorie 'belangrijk en urgent' en kunnen we niet zonder ongewenste gevolgen afstoten. Bij acuut capaciteitstekort proberen we dit zo veel mogelijk op te vangen door tijdelijk personeel in te huren en indien nodig taken uit te stellen. Bij nieuwe taken of bevoegdheden zal moeten worden bekeken wat dit betekent voor uitvoering en ontwikkeling van beleid.

Kadernota VTH

Naast deze Veiligheidsagenda, de kadernota op het gebied van veiligheid, is er de Kadernota VTH (Vergunningen, Toezicht en Handhaving), voorheen de kadernota Handhaving. Beide documenten hebben op inhoud een relatie met elkaar waar het gaat om de inzet van Toezicht en Handhaving op het gebied van veiligheid, betogingen, evenementen, (horeca) cameratoezicht, Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) ondermijning, Toezichtmodel, Vlietzone en Preventie met Gezag. De concrete ureninzet van Handhaving wordt geregeld in het Handhavingsuitvoeringsprogramma. Dat onderwerp valt daarom buiten deze Veiligheidsagenda, maar haakt inhoudelijk aan de Kadernota VTH. In 2023 wordt deze kadernota Handhaving geëvalueerd en wordt een nieuwe kadernota VTH opgesteld.

2. Veiligheidsbeeld

Sinds de oprichting van de sector Juridische- en Veiligheidszaken van de gemeente Leeuwarden begin deze eeuw, is de rol van gemeenten op het gebied van veiligheid sterk gegroeid. De gemeente voert inmiddels regie, werkt samen met een groot aantal partners aan een veilige gemeente en nieuwe veiligheidsthema's zijn op de agenda gekomen.

De inzet van bestuurlijke bevoegdheden op het gebied van openbare orde en veiligheid is sterk toegenomen. Het bestuursrecht is nadrukkelijker in beeld als instrument ter bevordering van de veiligheid. Voorbeelden hiervan zijn sluitingen van woningen wegens drugshandel, de last onder dwangsom naar aanleiding van grootschalige ongeregeldheden of drugshandel, muilkorfgeboden, gebiedsverboden na verstoringen van de openbare orde etc, maar ook de inzet van noodbevoegdheden van de burgemeester. We zien daarbij ook dat er steeds kritischer wordt gekeken naar het optreden van de overheid. Dat uit zich mede in een toename van juridische procedures tegen besluiten van de bestuursorganen. Dit stelt hogere eisen aan het bestuurlijk en juridisch optreden van de gemeente, waarbij zorgvuldigheid essentieel is.

Ondanks die kritische blik op het optreden van de overheid verwacht de maatschappij van dezelfde overheid antwoorden op maatschappelijke problemen. Zo wordt van de gemeente verwacht dat zij de verschillende vormen van overlast wegneemt. Overlast waaraan steeds complexere problematiek ten grondslag ligt. We zien dat er de afgelopen jaren meer overlast in de openbare ruimte en in de directe woonomgeving wordt ervaren.

Nieuwe veiligheidsthema's zijn de afgelopen periode actueel geworden en vragen vanwege de impact op de samenleving om aandacht. Zo levert de digitalisering een fenomeen op dat ook de overheid raakt: cyberveiligheid. Het uitvallen van de digitale infrastructuur heeft een ontwrichtend karakter op de maatschappij.
Een ander thema dat meer aandacht krijgt, is ondermijnende criminaliteit. De aard, omvang en de maatschappelijke gevolgen daarvan worden steeds duidelijker. Ondermijnende criminaliteit tast de rechtstaat aan en heeft grote invloed op de samenleving als geheel. Zowel landelijk als regionaal en lokaal wordt hier sinds een aantal jaren fors op ingezet.

De afgelopen (corona)periode heeft een zware wissel getrokken op de maatschappij. Polarisatie en maatschappelijke onrust is in deze periode toegenomen hetgeen ook vaker leidt tot uitingen van onvrede, ook tegen de overheid. Radicalisering (onder meer tegen de overheid) neemt toe. Sociale media spelen een rol bij de polarisatie en zijn ook van invloed op de omvang van en de snelheid waarmee demonstraties worden georganiseerd.

De afgelopen jaren heeft de inzet van het gemeentelijke Veiligheidsdomein voor een groot deel gelegen op het voorkomen en bestrijden van incidenten en wanordelijkheden. Ontwikkelingen die beleidsmatig niet (in deze mate) waren voorzien, hebben de werkzaamheden bepaald. Het beheersen van de gevolgen van de diverse crises heeft veel aandacht gevraagd. Zo hebben we samen met de politie en onze buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) veel geïnvesteerd om de openbare orde te bewaren en deze waar nodig te herstellen.

Voor beleidsontwikkeling, innovatie en preventie is hierdoor de afgelopen tijd minder ruimte geweest dan we hadden gewild. Deze aspecten zijn wel noodzakelijk voor een effectief veiligheidsbeleid. Dit willen we de komende periode doen door een gebalanceerd en realistisch uitvoeringsprogramma, waarin we tot op zekere hoogte rekening houden met de onvoorziene gebeurtenissen. We zijn daarbij, mede gelet op de hoge werklast, wel afhankelijk van de beschikbare capaciteit (ook bij onze partners) in een krappe arbeidsmarkt.

3. Ambitie en Prioriteiten

We willen een veilige omgeving voor mensen die wonen, werken of recreëren in de gemeente Leeuwarden. Ondermijnende criminaliteit, overlast, ordeverstoring en cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit veroorzaken (gevoelens van) onveiligheid en ontwrichten de samenleving. Dit soort problemen pakken we consequent aan. We versterken de samenwerking binnen de gemeente en met lokale en regionale partners op het gebied van veiligheid. Ook zetten we in op preventie als volwaardig onderdeel van het Leeuwarder veiligheidsbeleid.

Om dit te kunnen bereiken is het belangrijk dat we effectief inzetten op onderstaande veiligheidsthema's. Ook willen we flexibel genoeg zijn om op nieuwe, actuele veiligheidsvraagstukken in te kunnen spelen. Ontwikkelingen gaan snel en zijn niet altijd te voorzien, zoals de benodigde inzet op de opvang van vluchtelingen.

Als prioritaire onderwerpen voor de komende periode onderscheiden we de volgende thema's:

1. Aanpak overlast: drugsoverlast, jeugdoverlast, woonoverlast, straatintimidatie en overlast door personen met onbegrepen gedrag;
2. Verkleinen speelruimte voor ondermijnende criminaliteit;
3. Vergroten bewustwording en weerbaarheid digitale veiligheid en tegengaan cybercrime;
4. Programma Leeuwarden Oost, Preventie met Gezag;
5. Mensenhandel en prostitutie;
6. Maatschappelijke onrust (polarisatie, radicalisering en verstoringen openbare orde).

In deze Veiligheidsagenda wordt per prioriteit beschreven waarom een bepaald thema als zodanig is aangemerkt.

De gekozen prioriteiten sluiten aan bij prioriteiten zoals die in landelijk en regionaal verband zijn geformuleerd. Dit heeft een versterkend effect voor de uitvoering van beleid op deze gebieden, omdat op verschillende niveaus aan dezelfde problematiek wordt gewerkt.

4. Uitgangspunten voor een toekomstbestendig Veiligheidsbeleid

Om een duurzame impact op de lokale veiligheid te hebben, is een aantal uitgangspunten geformuleerd, waarmee we de voorwaarden scheppen voor een toekomstbestendig veiligheidsbeleid. De uitgangspunten worden hierna toegelicht.

Versterken van externe en interne samenwerking

Het vergroten van de veiligheid vergt een integrale, brede aanpak. De problematiek wordt complexer en kan alleen effectief worden aangepakt door dit vanuit verschillende disciplines te doen. We versterken daarom zowel de samenwerking binnen de gemeente als met lokale en regionale partners.

Investeren in een goede samenwerking is ook belangrijk om optimaal gebruik te maken van de beschikbare capaciteit. Onvoldoende capaciteit bij onszelf of bij onze ketenpartners (bijvoorbeeld vanwege de arbeidsmarkt en de 'waan van de dag') is een afbreukrisico voor het realiseren van onze ambities.

Met integraal afgestemde projecten en programma's, bijvoorbeeld op het gebied van jeugdcriminaliteit (Preventie met Gezag), ondermijning en cybersecurity, willen we problemen voorkomen en aanpakken. Een effectieve preventieve aanpak is een organisatiebrede verantwoordelijkheid.

Andersom wordt er gelukkig ook vanuit andere domeinen regelmatig een beroep gedaan op het Veiligheidsdomein. Ook ontwikkelingen binnen andere gemeentelijke werkvelden zijn immers van invloed op de veiligheid. Voorbeelden hiervan zijn de omgevingswet, een veilige leefomgeving (Fysiek Domein) en wijzigingen in de WMO, mensen met onbegrepen gedrag, jeugd(overlast) en middelengebruik (Sociaal Domein). Samenwerking en afstemming tussen de verschillende gemeentelijke domeinen is essentieel.

Nieuwe samenwerkingsvormen worden verkend om klassieke en nieuwe veiligheidsthema's adequaat het hoofd te kunnen bieden. Dit kan betekenen dat er meer met andere gemeenten samengewerkt gaat worden of dat er bijvoorbeeld gebruik wordt gemaakt van expertise uit het bedrijfsleven. Een goed landelijk netwerk en constructieve samenwerking met de bekende lokale en regionale partners is van groot belang.

Preventie als volwaardig onderdeel van het veiligheidsbeleid

Als gemeente Leeuwarden willen we overlast en criminaliteit zo veel mogelijk voorkomen. De nadruk in de afgelopen jaren lag op het voorkomen van incidenten en het managen van crises. Adequaat en modern veiligheidsbeleid vraagt om meer inzet aan de voorkant. Het accent zal meer moeten liggen op het verkrijgen van inzicht in de problematiek en innovatieve beleidsontwikkeling. Inzicht in de problematiek verkrijgen we door monitoring en analyse. Preventie moet een volwaardig onderdeel zijn van ons veiligheidsbeleid. We zetten hier specifiek op in, bijvoorbeeld door Preventie met Gezag.

In aanvulling daarop willen we een breed pakket met preventiemaatregelen samenstellen. We gaan, samen met het Sociaal Domein, aan de slag met het vormgeven van een concreet plan van aanpak preventie. Via het Coalitieakkoord is het fonds maatschappelijke vernieuwing ingesteld. Dit fonds biedt wellicht mogelijkheden als dekking voor de preventiemaatregelen. Nadat de uitgangspunten voor de inzet van de fondsen door de raad zijn vastgesteld zullen wij daartoe in 2023 concrete voorstellen doen.

Ruimte voor onvoorziene gebeurtenissen

In de afgelopen jaren is gebleken, dat we rekening moeten houden met onvoorziene gebeurtenissen die een groot beslag leggen op onze capaciteit. Het is voor de komende beleidsperiode (2023-2026) van belang dat er een goede balans wordt gevonden tussen (innovatieve) beleidsontwikkeling en onvoorziene incidentbestrijding. We houden daarom meer rekening met de mogelijkheid dat onvoorziene omstandigheden onze inzet vragen.

Een gebieds-, groeps- en persoonsgerichte aanpak

Waar nodig werken we met een gebieds-, groeps- en/ of persoonsgerichte aanpak. Bij de persoonsgerichte aanpak staat het individu centraal. Gemeente, politie, OM en hulpverlening werken nauw samen om te voorkomen dat dezelfde persoon voor problemen blijft zorgen. Maatregelen die specifiek voor een bepaalde groep worden genomen noemen we de groepsgerichte aanpak. Deze aanpak wordt bijvoorbeeld gehanteerd bij overlastgevende, problematische jeugdgroepen.

Een andere manier om maatwerk te kunnen leveren is door middel van een gebiedsgerichte aanpak. Een gebiedsgerichte aanpak bevordert de effectiviteit om de problemen het hoofd te bieden. Het is een integrale aanpak die zich specifiek richt op het verbeteren van de directe leefomgeving in een bepaalde wijk of buurt in samenwerking met inwoners en ketenpartners. Als we het verschil willen maken, moeten we gericht kijken welke inzet waar nodig is. Zo richt Leeuwarden Oost zich met haar langjarige aanpak van twintig jaar op de toekomstige generatie en werkt aan perspectief.

Informatiegestuurd werken

Voor het voeren van regie op het lokaal veiligheidsbeleid en het handhaven van de openbare orde en veiligheid, is een goede informatiepositie belangrijk. Deze informatie kan zowel kwantitatief van aard zijn vanuit data, als kwalitatief van aard vanuit signalen van partners en vanuit wijken, buurten en dorpen. Door meer zicht te krijgen op welke groepen mensen, bedrijven en wijken kwetsbaar zijn in relatie tot onveiligheid en criminaliteit en hier eerder op in te spelen, voorkomen we dat veiligheidsproblemen ruimte krijgen om te groeien. Bij informatie-uitwisseling en datagestuurd werken blijft het van belang 'i-bewust' (bewust en veilig omgaan met (digitale) informatie) en transparant te werken.

Uitvoeringsprogramma is leidend

In deze Veiligheidsagenda zijn de prioritaire thema's voor de komende vier jaar beschreven. Per thema beschrijven we onze ambities en welke acties we willen ondernemen. Daarnaast is een aantal onderwerpen opgenomen die vallen onder de noemer bestaand beleid. In het uitvoeringsprogramma is concreet beschreven wat we op basis van de beschikbare capaciteit willen gaan doen. Hierbij is tot op zekere hoogte rekening gehouden met onvoorziene gebeurtenissen. Het uitvoeringsprogramma is leidend voor onze inzet. Eind 2024 wordt op basis van een evaluatie een nieuw uitvoeringsprogramma bij deze Veiligheidsagenda opgesteld.

4.1 Prioritair thema: Overlast

Waarom is dit een prioritair thema?

We vinden het belangrijk mensen een veilige leefomgeving te bieden in de gemeente. De overlast die mensen ervaren heeft een negatieve invloed op de leefbaarheid. Het tegengaan van overlast is de afgelopen jaren een steeds belangrijkere taak geworden voor de gemeente. Het gaat hierbij om verschillende vormen van overlast: overlast als gevolg van drugsgebruik en -handel, woonoverlast, geluidsoverlast, overlastgevende personen met complexe oorzaken. Dit past overigens in de landelijke trend op het gebied van overlast.

Een factor hierbij is dat Leeuwarden een sterke regionale en centrumfunctie heeft op sociaal gebied, door bijvoorbeeld de aanwezigheid van nachtopvang, maar ook andere zorgvoorzieningen. Deze centrumfunctie betekent ook dat met name het stedelijk gebied aantrekkelijk is voor bijvoorbeeld het dealen van drugs, wat voor overlast zorgt.

Wat hebben we gedaan?

In 2018 is de notitie aanpak woonoverlast vastgesteld. In deze notitie staat welke partijen bij de aanpak van woonoverlast betrokken zijn en wat voor (juridische) instrumenten c.q. interventies in de verschillende fases ingezet kunnen worden. Eén van de in de notitie genoemde instrumenten is de bevoegdheid van de burgemeester om specifieke gedragsaanwijzingen te geven aan overlastgevers in zowel huur- als koopwoningen. Ook zijn de beleidsregels Wet aanpak woonoverlast vastgesteld. Naast de instrumenten c.q. interventies die de burgemeester kan inzetten wordt vanuit Meldpunt Overlast (MOL) advies gegeven hoe burgers ook elkaar kunnen aanspreken op hun gedrag. Hoe eerder men elkaar aanspreekt, hoe groter de kans dat overlast vermindert of stopt. Er is ook steeds meer aandacht en hulp voor degene die overlast ervaart.

We hebben verder aandacht besteed aan een goede informatiepositie bij de aanpak van Jeugdoverlast. Overlastmeldingen en signalen worden besproken tijdens het Taskforce Jeugdoverlast overleg.

Complexe sociale veiligheidsproblemen zijn vaak de oorzaak van overlast. We werken samen met partners aan oplossingen binnen het ZVHF. Het ZVHF houdt zich voor de hele provincie bezig met de persoonsgerichte aanpak van domein-overstijgende en complexe zorg- en veiligheidsproblemen. In de praktijk betekent dit dat er maatwerkoverleggen worden georganiseerd met alle betrokken partners over concrete casussen.

We zetten op een innovatieve wijze het bestuursrecht in bij de aanpak van drugsoverlast en illegale hennepteelt. Zo worden panden gesloten vanwege drugshandel en worden drugsdealers geconfronteerd met dwangsommen. Hierbij wordt de proportionaliteit van maatregelen in acht genomen en de jurisprudentie gevolgd.

We hebben uitvoering gegeven aan het projectplan "Expeditie Leeuwarden voor een integrale aanpak voor personen met een Licht Verstandelijke Beperking". Het doel van het project is de kans te verkleinen dat iemand uitvalt in het onderwijs, schulden ontwikkelt of in aanraking komt met justitie.

Wat zijn onze ambities?

- Inzetten op de aanpak van overlast (drugs, jeugd en woon) om de stijgende lijn een halt toe te roepen door de inzet van repressieve maatregelen en verdere versterking van persoonsgerichte aanpak, preventieve maatregelen en een integrale, domein overstijgende aanpak.
- Intensiever samenwerken in zowel beleid als uitvoering binnen de gemeentelijke organisatie om de leefbaarheid te vergroten.
- Bijdragen aan de leefbaarheid en veiligheid in de Leeuwarder wijken, buurten en dorpen door gebiedsgerichte aanpak en integrale programma's, zoals in Leeuwarden Oost.
- Verminderen van criminaliteit en overlast in het centrumgebied door een persoonsgerichte en een gebiedsgerichte aanpak.

Wat gaan we doen?

Aanpak woonoverlast

We gaan door met de aanpak van woonoverlast. De Wet aanpak woonoverlast is op 1 juli 2017 in werking getreden. De gemeenteraad heeft artikel 2:79 APV ingevoerd, waardoor er meer mogelijkheden zijn gecreëerd om woonoverlast aan te pakken. Zo heeft de burgemeester de mogelijkheid gekregen om specifieke gedragsaanwijzingen te geven aan overlastgevers. Daarnaast kan de burgemeester sinds 1 januari 2021 direct de verhuurder aanspreken bij zeer overlastgevend gedrag van huurders. De komende periode actualiseren we de notitie

woonoverlast, inclusief het onderwerp sociale hygiëne. We houden het proces rondom het wetsvoorstel Wet goed verhuurderschap in de gaten. Het wetsvoorstel heeft als doel woningzoekenden, huurders en arbeidsmigranten te beschermen en ongewenste verhuurpraktijken te voorkomen en tegen te gaan. Het geeft de gemeente meer mogelijkheden om huurders te beschermen tegen misstanden bij het verhuren van woon- of verblijfsruimten. De regie ligt bij het Fysiek Domein, maar de inwerkingtreding van deze wet kan - indirect - een positieve bijdrage leveren aan de vermindering van woonoverlast.

Jeugdoverlast

Jongeren kunnen zowel slachtoffer als dader van onveiligheid zijn. Het is normaal om als jongere wel eens kattenkwaad uit te halen en de grenzen op te zoeken. Maar jongeren die overlast veroorzaken of zelfs criminele daden plegen, hebben een negatieve invloed op het woonplezier en de veiligheidsbeleving van onze inwoners. Aan de andere kant zijn er ook risico's voor jongeren, zoals alcohol, drugs, groeiende agressie en geweld. De gemeente werkt onder andere samen met jongerenwerkers, politie, zorginstellingen en scholen om overlast en criminaliteit te voorkomen.
We richten ons de komende periode op het verbeteren van de veiligheidsbeleving van jongeren, het vergroten van kansen voor risicojongeren en een afname van jeugdcriminaliteit. We willen onze jeugd alle kansen bieden om zich te kunnen ontwikkelen. Ook willen we jongeren ondersteunen om voldoende weerbaar te zijn tegen invloeden van criminaliteit. Zij zijn de toekomst.

Het aantal meldingen van jeugdoverlast is de afgelopen jaren gestegen. Het gedrag van sommige overlastgevende jongeren is als zorgelijk grensoverschrijdend te omschrijven. Het gaat dan om agressief en gewelddadig gedrag, seksueel grensoverschrijdend gedrag en alcohol en drugsgebruik. Overlastgevend gedrag is soms een signaal dat er meer aan de hand is met een jongere. Jongeren die veel overlast veroorzaken en soms ook crimineel gedrag vertonen, zijn vaak kwetsbaar door problemen op school, thuis of door verslavings- of gedragsproblemen. Deze problematiek vraagt om een integrale samenwerking tussen het Sociaal- en het Veiligheidsdomein. Binnen de aanpak ligt de focus op preventie, maar is er ook aandacht voor zorg en repressie. Een aanpak die zich richt op het individu in de groep, maar ook het individu op school, werk en thuis. Bij de aanpak van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit willen we door middel van vroegsignalering onze (kwetsbare) jeugdigen in kaart brengen en monitoren. Daarnaast willen we ons zicht op jeugdgroepen verder verbeteren. Door meer zicht te hebben aan de voorkant, willen we voorkomen dat met name risicojongeren gemakkelijk in de georganiseerde criminaliteit terechtkomen. Het gaat dan vooral om het preventief aanpakken van ondermijning in kwetsbare wijken.
Preventief beleid gericht op bewustwording en weerbaarheid gaan we binnen RIEC-verband verder ontwikkelen, met inzet van jongerenwerkers en de samenwerking met onderwijs. Daarnaast gaan we door met de integrale aanpak van problematiek binnen het ZVHF. De binnengemeentelijke samenwerking tussen het Sociaal Domein en het Veiligheidsdomein willen we versterken.

De Taskforce Jeugdoverlast zet specifiek in op het aanpakken van de concrete problematiek. Hierbij worden waar mogelijk ook de ouders en de school betrokken. Naast handhavend optreden worden er ook zorgmeldingen opgemaakt, zodat het dieperliggende probleem (school, werk, psychische gesteldheid of gezinssituatie) kan worden aangepakt. Deze aanpak zal worden geëvalueerd en herijkt.

Aanpak straatintimidatie

De gemeente stelt samen met relevante partners een brede aanpak op om straatintimidatie in de gemeente Leeuwarden tegen te gaan. Dit doen we in 2023. Dit naar aanleiding van de op 13 juli 2022 aangenomen motie in de gemeenteraad waarin het college wordt verzocht een plan van aanpak op te stellen om straatintimidatie in de gemeente Leeuwarden tegen te gaan. Het plan van aanpak wordt in samenwerking met het Sociaal Domein opgesteld. Een substantieel deel van deze aanpak zal betrekking hebben op preventie en bewustwording. In de aanpak tegen straatintimidatie hebben we zowel aandacht voor de slachtoffers als voor de daders en de samenleving in brede zin. Vooruitlopend op deze aanpak geven we extra aandacht aan de bekende hotspots waar straatintimidatie plaatsvindt.

Leefbaarheid en veiligheid Binnenstad Leeuwarden

De Binnenstad is het concentratiegebied voor scholen, bedrijven, opvanginstellingen, uitgaan, locatie voor demonstraties en evenementen met daarbij behorend een grote verscheidenheid aan soms conflicterende personen of groepen. Dit gebied heeft daarom onze bijzondere aandacht. We willen dat inwoners en gasten zich er prettig en veilig voelen. Door de inzet van onderstaande maatregelen en acties zetten we in op het vergroten van de leefbaarheid en veiligheid.

We participeren in de Agenda Binnenstad Leeuwarden 2021-2028. Binnen dit investeringsprogramma werken we samen met de andere betrokken partners aan een aantrekkelijke en bereikbare binnenstad. Daarnaast wordt de reguliere gezamenlijke inzet met politie om de overlast en criminaliteit te bestrijden voortgezet.

Ten behoeve van de leefbaarheid en veiligheid in de Binnenstad wordt nauw samengewerkt met diverse operationele partijen. Deze zijn aan elkaar verbonden via het Toezichtmodel; hierin werken gemeente, politie, Trigion en vervoerders intensief en dagelijks (tijdens winkeltijden) samen.

Het horecatoezicht zetten we voort en wanneer blijkt dat regels worden overtreden, treden we handhavend op. Daarnaast is het inzetten van cameratoezicht in de horecanachten een belangrijk onderdeel van het toezicht op en de handhaving van de openbare orde en veiligheid.

Leefbaarheid, toezicht en handhaving openbare ruimte

Toezicht en handhaving is een belangrijk instrument in de realisatie van doelstellingen van de gemeente op het gebied van een veilige, leefbare, schone en toegankelijke leefomgeving. Team Handhaving werkt hierbij integraal samen met een groot aantal in- en externe partners. Jaarlijks worden door de gemeente handhavingsprioriteiten en handhavingsdoelen gesteld en handhavingsactiviteiten zoveel mogelijk op elkaar afgestemd en opgenomen in het handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP). Het HUP vloeit voort uit de Kadernota VTH.

Gebieds-, persoons- en groepsgerichte aanpak

We vinden de leefbaarheid en veiligheid in de wijken, buurten en dorpen belangrijk. We werken hiervoor samen binnen de gemeente, maar ook met externe partijen zoals politie en hulpverleningsinstanties. Het ZVHF en het Meldpunt Overlast Leeuwarden (MOL) spelen daarin een grote rol. We ontwikkelen de lokale aanpak verder, waarin we gebruik maken van de AVE-methodiek[2]. Het MOL willen we doorontwikkelen om zo een nog betere informatiepositie te verkrijgen.

Achter het veroorzaken van overlast gaat vaak een dusdanig complexe problematiek schuil, dat maatwerk vereist is. Waar het kan, proberen we meer aan de voorkant te komen. Bijvoorbeeld door signalen nog sneller bij elkaar te brengen.

Een concrete integrale aanpak op wijk, buurt of dorpsniveau kan vruchten afwerpen. Dit betekent een brede samenwerking binnen de gemeente, maar ook binnen de wijken en dorpen met de betrokken partners (wijk- en dorpen teams, woningcorporaties, bewonersbedrijven en de wijkagent). Voorbeelden van deze aanpak zijn het project Vlietzone, het programma Leeuwarden Oost en de toekomstvisie Prinsentuin.

Door te zorgen voor re-integratie en nazorg voor (ex-) gedetineerden willen we recidive voorkomen. Samen met de (ex-) gedetineerde stellen we een stappenplan op om een stabiel en delictvrij bestaan op te bouwen. We werken daarbij samen met onze partners zoals reclassering, Veilig Thuis, politie, Penitentiaire Inrichting en zorgorganisaties. We onderzoeken de mogelijkheden om met Rijksmiddelen een extra impuls te geven aan de nazorg van ex-gedetineerden. Daarbij wordt de verbinding gelegd met het programma Preventie met Gezag. We verwachten dat een dergelijke impuls ook in preventieve zin een positief effect heeft op High Impact Crimes (woninginbraak, overvallen, straatroof en geweldsmisdrijven).

[2] Aanpak ter Voorkoming van Escalatie. Klik hier voor filmpje over AVE

Investeren in een gezamenlijk aanpak personen met onbegrepen gedrag

Personen met onbegrepen gedrag leveren bovengemiddeld vaak veiligheidsvraagstukken en overlast op. In veel gevallen zijn deze personen echter ook zelf slachtoffer van criminaliteit en misbruik. We zien daarbij dat de tolerantie in de maatschappij afneemt. Er wordt sneller overlast ervaren als inwoners te maken krijgen met personen die zich in de buurt vreemd gedragen. Er zijn naast de veel voorkomende problematiek meer verschijningsvormen en oorzaken van personen met onbegrepen gedrag. Een voorbeeld hiervan is mensen die lijden aan dementie en langer thuis blijven wonen. Zij kunnen door de ziekte ook onbegrepen gedrag gaan vertonen in de buurt.

Het is noodzakelijk dat veiligheids- en zorgpartners elkaar weten te vinden in een gezamenlijk aanpak. Een aanpak die gaat over preventie, vroegsignalering, hulp en begeleiding. We willen met het oog hierop de verbinding tussen zorg en veiligheid intensiveren.

4.2 Prioritair thema: Ondermijnende criminaliteit

Waarom is dit een prioritair thema?

Ondermijning is een verschijnsel dat onze rechtsorde en veiligheid bedreigt. Het is van invloed op de veiligheidsbeleving van burgers en het tast bovendien de fundamenten van de rechtsstaat aan. Bij ondermijnende criminaliteit is er sprake van vermenging van onder- en bovenwereld, doordat plegers van (georganiseerde) criminaliteit gebruik maken van legale diensten en voorzieningen voor illegale activiteiten, zoals: de vastgoedsector, juridische en financiële dienstverlening, transportvoorzieningen et cetera. De ondermijnende criminaliteit wordt steeds professioneler. Criminele netwerken zijn out-reachend, invloedrijk en schadelijk, maar veroorzaken veel (sociale) ellende.

De strijd tegen ondermijnende criminaliteit is er een van de lange adem. De afgelopen jaren heeft het thema ondermijnende criminaliteit een steeds grotere rol gekregen op zowel de nationale, regionale, als lokale agenda. Uit diverse Kamerstukken en materiewetten (Gemeentewet, Opiumwet, Wet Bibob, etc.)[3] blijkt de regierol van de burgemeester op het gebied van ondermijning. De burgemeester heeft deze regierol vanuit zijn taken als handhaver van de openbare orde.

De bevoegdheden (Wet bevordering integriteitsoordelen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) en Opiumwet) en daarmee de verantwoordelijkheden van de burgemeester zijn toegenomen. De aanpak van ondermijnende criminaliteit heeft de komende periode prioriteit en zal meer aandacht vergen.

Intensieve samenwerking met partners is noodzakelijk voor een succesvol optreden. Naast de meer repressieve bestrijding van ondermijning, vraagt ook het voorkomen dat jongeren in de ondermijnende criminaliteit terechtkomen aandacht.

[3] TK 2018-2019, 29911, nr 212. Brief van de minister aan de Tweede Kamer waarin wordt geïnformeerd over de voortgang en stand van zaken met betrekking tot de ondermijningswetgeving; TK2017-2018, 29 911 nr. 207 Brief van het kabinet aan de Tweede Kamer van 11 juli 2018 over hoe het kabinet de aanpak van ondermijnende criminaliteit de komende jaren wil versterken.

Wat hebben we gedaan?

Bestuurlijke maatregelen worden vaker toegepast dan voorheen. Zo is het aantal sluitingen van panden van waaruit in drugs wordt gehandeld in enkele jaren verviervoudigd en zetten we het instrument last onder dwangsom in tegen drugsdealers op straat. Elk besluit heeft een intensief voorbereidingstraject en wordt vaak opgevolgd door een juridische procedure. Daarbij zien we dat overheidshandelen steeds scherper wordt beoordeeld. Dit vraagt ook om een inzet die voldoet aan de juridische kwalitatieve eisen van bestuurlijke handhaving. Daarnaast vraagt toenemende samenwerking met partners binnen RIEC-verband en op lokaal, provinciaal, noordelijk en landelijk niveau, meer inzet.

Via 'de ondermijningstafel' hebben we informatiepositie van de gemeente versterkt. Hierdoor is het zicht op de problematiek de afgelopen jaren duidelijker geworden. Alle domeinen van de gemeente Leeuwarden en politie Leeuwarden zijn in dit overleg vertegenwoordigd.

In 2021 is vanuit de regionale intensiveringsgelden een Bibob-check en een branchescan ontwikkeld. Deze middelen ondersteunen bij het toetsen van vergunningen aan de wet Bibob en het maken van keuzes bij de aanpak van ondermijning.

Leeuwarden is een van de deelnemers aan het Intensiveringsproject van het RIEC Noord genaamd 'Integrale Intelligence'. In het project worden samen met andere instanties, pilots ontwikkeld over hoe we bepaalde informatie op de juridisch juiste wijze bij elkaar kunnen brengen om bepaalde "fenomenen" te kunnen ontdekken.

De Wet Bibob is een instrument om de integriteit van de overheid te beschermen. Dit instrument is de afgelopen periode ingezet bij de toetsing van vergunningaanvragen voor prostitutie, coffeeshops en horeca.

Wat is onze ambitie?

- We willen meer aan de voorkant van de bestrijding van ondermijnende criminaliteit komen, in plaats van een incident gestuurde aanpak. Hiervoor willen wij onze informatiepositie verbeteren. Dit vraagt ook om een fenomeengerichte benadering. Specifieke vastgoedfraude, zorgfraude, drugscriminaliteit en cybercriminaliteit vragen onze aandacht en willen we bestrijden.
- Het vergroten van de weerbaarheid (bestuurlijk en ambtelijk) en onder onze inwoners en ondernemers is essentieel. Het vergroten van het bewustzijn is hierbij noodzakelijk om misbruik van legale voorzieningen tegen te gaan.
- Bijdragen aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit via bestuurlijke maatregelen en het intensiveren van de lokale en regionale integrale aanpak in preventieve en repressieve zin.

Wat gaan we doen?

Aanpak drugscriminaliteit

Drugscriminaliteit blijft een fors probleem in onze gemeente. Vanwege de grote, negatieve invloed die dergelijke criminaliteit heeft op de veiligheid in onze gemeente, blijven we hier in nauwe samenwerking met politie prioriteit aan geven. We zetten bestuurlijke bevoegdheden in om drugshandel vanuit panden tegen te gaan. Bij de sluiting van een woning houden we uiteraard rekening met de proportionaliteit van het besluit en jurisprudentie.

Het dealen van drugs op straat zorgt voor overlast en tast de leefbaarheid en het veiligheidsgevoel sterk aan. We zetten de aanpak van dealers op straat door middel van het opleggen van een last onder dwangsom daarom voort.

Uitvoering intentieverklaring Friese Norm

Ondermijnende criminaliteit houdt zich niet aan gemeentegrenzen. In juli 2022 is de intentieverklaring de Friese Norm ondertekend. In de intentieverklaring zijn de (bestuurlijke) ambities van de Provincie Fryslân, het Wetterskip Fryslân en de achttien Friese burgemeesters in de aanpak van ondermijning neergelegd. De komende twee jaren gaan we als Friese overheden gezamenlijk aan de slag met het uitvoeren van deze ambities. Om tot een meer geharmoniseerde aanpak te komen, is in een regionale werkgroep geïnventariseerd op welke manier en met welk instrumentarium gemeenten, Wetterskip en provincie ondermijnende criminaliteit kunnen aanpakken. Daar waar ambities de bevoegdheden raken van de gemeenteraad, worden separate voorstellen voorgelegd.

Verder intensiveren aanpak ondermijning

Ondermijning raakt alle onderdelen van de gemeentelijke organisatie. Hoewel de burgemeester portefeuillehouder is, is het gehele college van B&W verantwoordelijk voor dit onderwerp. De bestuurders die betrokken zijn bij de casuïstiek, worden meegenomen in de problematiek die speelt. Omvangrijke en complexe ondermijningszaken worden via de lokale driehoek opgeschaald naar het RIEC voor een integrale aanpak met OM, Belastingdienst en FIOD.

In het voorjaar van 2023 vindt een tweetal onderzoeken plaats, gericht op het in kaart brengen van ondermijning en het drugsgebruik. Zo doen dr. Van der Torre en prof. dr. Tops onderzoek naar ondermijning in Leeuwarden en de gemeentelijke aanpak daarvan. De gemeente Leeuwarden voert in samenwerking met onderzoeksinstituut KWR en Wetterskip Fryslân een rioolwateronderzoek uit naar het middelengebruik in de stad Leeuwarden. Dit levert een beeld op van de schaal waarop in Leeuwarden drugs wordt gebruikt. De uitkomsten van beide onderzoeken worden gebruikt in de aanpak van ondermijning.

Uitbreiden inzet wet Bibob

We willen de komende jaren het bestuursrechtelijke instrument Bibob breder inzetten binnen de gemeente als preventief middel. Met de inzet van dit instrument willen we voorkomen dat bijvoorbeeld vergunningen, vastgoedtransacties en zorgverlening worden gebruikt voor criminele activiteiten. We gaan aan de slag met een ‘preventieplan Bibob’ waarmee we de inzet van dit instrument willen optimaliseren. Hiermee voldoen we ook aan de Friese Norm.

Via het Coalitieakkoord is het fonds maatschappelijke vernieuwing ingesteld. Dit fonds biedt wellicht mogelijkheden als dekking voor de uitvoering van het breder preventief inzetten van de wet Bibob. Nadat de uitgangspunten voor de inzet van de fondsen door de raad zijn vastgesteld zullen wij daartoe concrete voorstellen doen.

Integrale controles om illegale activiteiten tegen te gaan

We blijven samen met onze partners integrale controles uitvoeren om illegale activiteiten op bijvoorbeeld bedrijventerreinen, maar ook in andere delen van de gemeente te signaleren en tegen te gaan. Waar nodig maken wij gebruik van bestuursrechtelijke bevoegdheden en de Wet Bibob.

Aandacht voor rechtmatige en zorgvuldige gegevensdeling

Een succesvolle aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit vraagt om een goede afstemming tussen de ketenpartners. Gegevensdeling is hierbij een belangrijke voorwaarde. Tegelijkertijd willen we voldoen aan de privacyregelgeving rond persoonsgegevens. Verder is momenteel het wetsvoorstel Wet gegevensverwerking samenwerkingsverbanden in behandeling bij de Eerste Kamer. Doel van deze wet is een juridische basis bieden voor de verwerking van persoonsgegevens door samenwerkingsverbanden. Waar mogelijk denken we, ook in landelijk verband, mee over de vormgeving van regelgeving op het gebied van gegevensdeling.

4.3 Prioritair thema: Digitale veiligheid en Cybercrime

Waarom is het een prioritair thema?

Cybercrime heeft een ontwrichtend effect op een samenleving die sterk leunt op digitale infrastructuur, zoals in Nederland. De samenleving digitaliseert en daarmee groeien de digitale veiligheidsrisico's.

Digitale criminaliteit bestaat uit cybercrime (criminaliteit met ICT als middel én doelwit) en gedigitaliseerde criminaliteit (ICT wordt gebruikt om 'traditionele vormen' van criminaliteit te plegen, zoals bedreiging, diefstal of fraude). Digitale criminaliteit veroorzaakt veel leed en het risico op slachtofferschap is groot.

Steeds vaker regelen ondernemers hun zaken en diensten online. Veel bedrijven kunnen onvoldoende meekomen met de snelle technologische en digitale ontwikkelingen en zijn daarom in toenemende mate vatbaar voor criminaliteit. Cyberincidenten kunnen ook desastreus zijn voor de gemeentelijke dienstverlening. Hackers en andere kwaadwillenden worden steeds inventiever en met de toenemende digitalisering, nemen de risico's alleen maar toe.

Cyber speelt een steeds grotere rol bij onder meer: ondermijning, jeugd, radicalisering en overlast.
De gemeente heeft een taak bij het bestrijden van cyberaanvallen in verband met de maatschappelijke impact die een (grootschalige) cyberaanval kan veroorzaken.

Wat hebben we gedaan?

Sinds enkele jaren worden MKB-bedrijven voorgelicht en ondersteund in hun aanpak om de risico's op gebied van cybercrime, datalekken enzovoort te verkleinen. We werken hierin nauw samen met Het Platform Veilig Ondernemen Noord-Nederland, politie en studenten van ROC's Friese Poort en Friesland College.

We maakten ons in 2020 en 2021 sterk voor de bewustwording van de gevaren en risico's in de agrarische sector. De agrarische sector is in steeds sterkere mate afhankelijk van geautomatiseerde systemen, zoals de precisie akker- en tuinbouw en melkrobots voor de uitoefening van bedrijfsactiviteiten.

Samen met het RIEC, het Cyberteam van Politie Nederland, de ROC's Friese Poort, Friesland College en de ROC's in Groningen is een project gestart om schoolgaande jongeren tussen de twaalf en achttien jaar weerbaar te maken tegen de risico's van cybercriminaliteit en ondermijning. Voor de aanpak van cybercrime bij jeugd is een game ontwikkeld, waarin jongeren bewust worden gemaakt van de gevaren die zij mogelijk lopen op dit gebied, zowel als slachtoffer en als dader.

Het onderwerp cyberweerbaarheid is een relatief nieuw thema, waarvoor op allerlei vlakken initiatieven worden ontwikkeld. Om dit op een hoger plan te tillen, is samenwerking op regionale en landelijke schaal van belang. We doen dit door te participeren in de regionale werkgroep van het RBPO (Regionaal Bestuurlijk Politie Overleg) inzake cyberweerbaarheid en in de landelijke Citydeal Lokale Weerbaarheid Cybercrime.

Ambities

- Het verminderen van slachtofferschap van digitale criminaliteit, door ondernemers digitaal weerbaarder te maken.
- Voorbereid zijn op een externe crisis met een digitale oorzaak.

Wat gaan we doen

Ons digitale veiligheidsbeleid is gericht op:

1. Eigen huis op orde;
2. Cybercrisis en -incidenten;
3. Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit;
4. Online aangejaagde ordeverstoringen.

Voor de nadere invulling van beleid op het gebied van cyber en het delen van kennis wordt meer samenwerking gezocht binnen en buiten de gemeente. Deelname aan projecten stemmen we intern af en onze activiteiten passen binnen de gemeentebrede ambities, zoals neergelegd in de Leeuwarder i-strategie en Leeuwarder Digitale Agenda. Van belang is ook dat medewerkers de ruimte hebben om de snelle ontwikkelingen op dit gebied goed te blijven volgen, te duiden en tot beleidsontwikkeling te komen.

City Deal Lokale Weerbaarheid Cybercrime

We participeren in de City Deal Lokale Weerbaarheid met de ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie en Justitie en Veiligheid. De burgemeester is ook voorzitter van de stuurgroep van deze City Deal. De City Deal ondersteunt gemeenten en regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van veiligheid en platforms veilig ondernemen. Ook worden burgers en bedrijven bewust gemaakt van hun kwetsbaarheid op het gebied van cybercrime en wordt hun weerbaarheid hiertegen vergroot. Publieke en private partijen in de City Deal experimenteren met nieuwe aanpakken om de urgentie van cyberweerbaarheid over te brengen en om tot een gedragsverandering te komen.

Vergroten bewustwording cyberrisico's

Ook jongeren hebben te maken met cybercriminaliteit en de gevolgen daarvan. Jongeren overzien vaak de gevolgen van hun acties nog niet of ze doen iets omdat het spannend is. Zo worden ze onbewust gemakkelijk slachtoffer, of dader, in het geval van cybercrime. De jeugd moet beter bewust worden gemaakt van de verschillende vormen van cybercriminaliteit. Preventie en voorlichting is een belangrijk onderdeel bij het vergroten van bewustwording over de cyberrisico's. Het begint bij de bewustwording over wat strafbaar is en wat de gevolgen kunnen zijn. We onderzoeken welke cyberprojecten voor jeugd kunnen worden ingezet.

Zo is het programma HackShield gericht op het spelenderwijs bewustmaken van basisschoolleerlingen in Leeuwarden Oost over de digitale wereld.

Verhogen digitale weerbaarheid

Een gemeente heeft een rol bij het vergroten van de digitale weerbaarheid bij bedrijven. De gemeente kan vooral bijdragen aan preventie van slachtofferschap. Om te voorkomen dat ondernemers in de gemeente slachtoffer worden van gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime, worden preventiemaatregelen genomen. We zetten bijvoorbeeld in elk KVO-gebied samen met ondernemers, politie, particuliere beveiliging en de brandweer in op cyberpreventie.

Interne digitale veiligheid

De gemeente Leeuwarden is verantwoordelijk voor het goed functioneren van de eigen digitale systemen (hardware en software) en digitale informatievoorzieningen, zodat de bedrijfsvoering en dienstverlening in goede orde verloopt en de beschikbare informatie goed beveiligd is.

Er bestaat een risico om direct of indirect slachtoffer te worden van een cyberincident. We willen kans daarop zo klein mogelijk maken en de negatieve gevolgen zoveel mogelijk beperken. We geven daarom aandacht aan preventie, detectie en respons. De gemeentelijke Chief Information Security Officer (CISO) en de afdeling Informatiemanagement spelen hierin een belangrijke rol.

De gemeentelijke systemen worden voorzien van de laatste updates en de eigen werknemers worden alert gemaakt op phishingmails en het belang van sterke wachtwoorden. Als de gemeentelijke systemen alsnog schade wordt toegebracht, is dit niet meer alleen het probleem van de afdeling ICT, maar raakt het de hele gemeentelijke organisatie doordat bijvoorbeeld niet meer (veilig) kan worden gewerkt. De gemeente zorgt voor een zorgvuldige risico-afweging en duidelijke procedures als er problemen zijn met de ICT en de informatiebeveiliging.

Externe digitale veiligheid

Cyberincidenten en cybercrises die ontstaan bij instellingen, bedrijven en belangrijke voorzieningen binnen de gemeentegrenzen, kunnen een impact hebben op de samenleving. De instelling of het bedrijf kan in veel gevallen het incident zelf oplossen, maar soms kan het ook zijn effect hebben op de lokale samenleving waardoor de gemeente betrokken raakt. Dit kan uiteindelijk ook gevolgen hebben voor de openbare orde en veiligheid. Vooral als het gaat om semipublieke voorzieningen (bruggen, sluizen, wegen, scholen, ziekenhuizen, verzorgingshuizen, culturele instellingen, et cetera), zullen de inwoners van de gemeente een oplossing verwachten.

De CISO speelt vanuit gemeentelijk perspectief hierin een verbindende rol. We blijven investeren in eigen reguliere crisisorganisatie voor dit soort cyberincidenten en -crises. Als een incident of crisis uitgroeit, staan we in nauw contact met de Veiligheidsregio. Samen zal worden gekeken hoe het incident of de crisis verder wordt opgepakt door zowel naar de digitale oorzaak als naar de fysieke gevolgen te kijken.

4.4 Prioritair thema: Leeuwarden Oost/ preventie met gezag

Waarom is dit een prioritair thema?

De gemeente Leeuwarden heeft veel te bieden: ruimte, natuur, stedelijke levendigheid, onderwijsvoorzieningen, bedrijvigheid en cultuur. Veel inwoners doen volop mee. Zeker onze kinderen, jongeren en jongvolwassenen willen we alle kansen bieden op een goede toekomst. En dat lukt vaak ook. Toch is er helaas een groep jongeren voor wie die goede toekomst moeilijker te bereiken is. Dit fenomeen concentreert zich vooral in de wijken aan de noordoostelijke kant van de stad Leeuwarden. De gemeente heeft een integraal plan opgesteld samen met onze partners, de 'coalitie Leeuwarden Oost', waarin fors wordt ingezet op het vergroten van het toekomstperspectief van deze jongeren. Daarbij willen we voorkomen dat zij met criminaliteit in aanraking komen of er verder in afglijden. Daarnaast wordt ingezet op het faciliteren van een goede re-integratie van deze inwoners in de maatschappij.

Wat hebben we gedaan?

We hebben in 2022 gewerkt aan het plan van aanpak Preventie met Gezag voor Leeuwarden Oost. Dit landelijke programma heeft een looptijd van tien jaar, waarbij we nu financiering hebben gekregen voor een periode van 3.5 jaar (tot medio 2026). Door in te zetten op bewustwording en weerbaarheid én het bieden van andere perspectieven en kansen, willen we voorkomen dat jongeren zwichten voor een carrière in de criminaliteit.

Ambities

- Bewustwording en weerbaarheid bij jongeren vergroten en ze andere perspectieven bieden waardoor criminaliteit en overlast door jongeren wordt verminderd.
- Meer zicht op de leefsituatie van de lokale jeugd, met name kwetsbare jongeren, waarbij risico bestaat dat ze van overlast afglijden naar criminaliteit. We willen voorkomen dat deze jongeren problemen krijgen en ervoor zorgen dat ze op het rechte pad blijven. Ook willen we tegengaan dat jongeren en jongvolwassenen die al in de criminaliteit zijn beland verder afglijden.

Wat gaan we doen?

Preventie met gezag

We versterken via de uitvoering van het plan van aanpak Preventie met Gezag de samenwerking in de wijk, met name tussen onderwijs, zorg, veiligheid en justitie. Al die partners leveren extra inzet in deze wijken. We vergroten zichtbaarheid en nabijheid. Zo werken we aan herstel van vertrouwen in de overheid.

Door in te zetten op bewustwording en (online) weerbaarheid en het bieden van andere perspectieven, kunnen we voorkomen dat jongeren zwichten voor een carrière in de criminaliteit. We willen problemen vroegtijdig aanpakken op plekken waar we die signaleren. Denk daarbij aan plekken als scholen, straten, sportverenigingen, werkgevers/corporaties en specifieke plekken in de wijken die een aantrekkingskracht op ondermijnende criminaliteit hebben.

Bij criminaliteit in een gezin wordt gezinsondersteuning geboden om te voorkomen dat de volgende generatie (de kinderen) met dezelfde problematiek te maken krijgt. We hebben ons gecommitteerd om, naast de in het plan van aanpak Preventie met Gezag beschreven extra inzet, onze huidige reguliere inzet op verschillende gebieden in Leeuwarden Oost minstens op hetzelfde niveau te houden.

4.5 Prioritair thema: Mensenhandel en prostitutie

Waarom is dit een prioritair thema?

Mensenhandel is gericht op uitbuiting en kent verschillende verschijningsvormen. Uitbuiting komt niet alleen in de prostitutie voor, maar ook in andere sectoren van arbeid- en dienstverlening en in de vorm van criminele uitbuiting en gedwongen bedelarij. Dit soort criminaliteit wordt vaak gepleegd in criminele samenwerkingsverbanden en gaat niet zelden gepaard met geweld, bedreiging en intimidatie. Daar waar gebruik wordt gemaakt van de legale structuren (bijvoorbeeld een bedrijf met vergunning) is mensenhandel een ondermijningsthema.

De gemeente Leeuwarden heeft prostitutiebeleid met een vergunningstelsel. Het is verboden om zonder exploitatievergunning een prostitutiebedrijf te exploiteren. De afgelopen tijd neemt illegaal sekswerk toe in huizen en hotels. Door sluiting van sekshuizen en de afgelopen coronaperiode wordt er veel meer gewerkt op andere plekken. De gemeente zet zich in om misstanden in de prostitutiebranche te bestrijden, waaronder mensenhandel. Toezicht en handhaving binnen deze branche vormen hiervoor een belangrijk onderdeel. De kern van de mensenhandel-problematiek is dat we te maken hebben met sectoren waarin mogelijk kwetsbare mensen werken in beroepen die risico's met zich meebrengen. We vinden het belangrijk hier aandacht voor te hebben en te houden.

Ambities

- Vergroten aandacht voor mensenhandel door actieve signalering en het vormgeven van (regionaal) beleid waardoor het risico op mensenhandel wordt verkleind.
- Tegengaan illegale prostitutie en actualisatie van het prostitutiebeleid.

Wat gaan we doen?

Tegengaan mensenhandel

Mensenhandel is een complex, grotendeels onzichtbaar delict waar moeilijk grip op te krijgen is. We willen beter in staat zijn te duiden wat er binnen de gemeente aan de hand is wat betreft criminele uitbuiting, arbeidsuitbuiting en seksuele uitbuiting. De afgelopen jaren hebben de aanwijzingen voor mensenhandel in de prostitutiesector en bij kwetsbare jongeren (ook via de online wereld) geleid tot meer aandacht en waakzaamheid. Het bestrijden van dwang en uitbuiting is afhankelijk van het herkennen, oppikken en stapelen van signalen door de betrokken ketenpartners.

We zorgen voor een actieve signalering en dat we op grond daarvan de aard en omvang van het probleem kennen. In regionaal verband wordt beleid opgesteld waaraan wij ons als Leeuwarden committeren. Lokale regelgeving wordt aangepast als daarmee de aanpak kan worden verstevigd.

Regulering prostitutie

De Wet regulering sekswerk is nog niet van kracht. In afwachting van deze wet blijven we vooralsnog het huidige beleid uitvoeren en wordt, waar nodig, de samenwerking versterkt. De geplande evaluatie van het huidige beleid en de mogelijke herziening daarvan, zal vermoedelijk niet kunnen wachten op inwerkingtreding van deze wet en zal ter hand moeten worden genomen. Gezamenlijk met Sociaal Domein wordt uitvoering gegeven aan de aangenomen moties op dit onderwerp. We blijven, in samenwerking met de politie, inzetten op de handhaving van illegale prostitutie. Voor een effectieve aanpak is de regionale inzet van c.q. regionale afstemming tussen handhavers een aandachtspunt. Dit past ook binnen de intentieverklaring Friese Norm.

4.6 Maatschappelijke onrust

Waarom is dit een prioritair thema?

De samenleving is de afgelopen jaren in toenemende mate gepolariseerd en verruwd. Tegenstellingen tussen bevolkingsgroepen werden uitvergroot en dat leidt tot meer maatschappelijke onrust. Groepen gaan uit van verschillende feiten, waardoor 'het gesprek' bijna onmogelijk wordt. De invloed van sociale media lijkt deze beweging te versterken.

De afgelopen jaren is sprake geweest van een aantal grootschalige ordeverstoringen, dan wel van situaties waarin het risico op grootschalige ordeverstoringen nadrukkelijk aanwezig was. Ordeverstoringen zorgen voor maatschappelijke onrust en tasten het veiligheidsgevoel aan. In een aantal situaties in de afgelopen jaren heeft de burgemeester daarbij ook zijn noodbevoegdheden moeten inzetten.

We zien ook dat toenemend extremisme aandacht vraagt. Recent is een onderzoeksrapport[4] verschenen over extremisme in Noord-Nederland. Uit dit onderzoek blijkt dat extremisme in Noord-Nederland een veelzijdig en fluïde fenomeen is dat zich in de afgelopen jaren snel heeft ontwikkeld. Met name het anti-overheidsextremisme groeit. In deze vorm van extremisme gaat het om '(de bereidheid tot) buitenwettelijke handelingen die voortvloeien uit een gedachtegoed waarin het afwijzen van de overheid, het overheidsbeleid en/of democratische procedures centraal staat.'

Digitale communicatiemiddelen, zoals sociale media, zijn bijvoorbeeld van invloed op de omvang van demonstraties of oproepen tot ordeverstoringen en de snelheid waarmee deze worden georganiseerd.

De Grondwet biedt de mogelijkheid tot betogen en daarmee meningen en gevoelens van onvrede in het openbaar te uiten. De regels rond het uitoefenen van dit recht zijn neergelegd de Wet openbare manifestaties (Wom). Dat recht willen we zo goed mogelijk faciliteren, ongeacht het onderwerp van de betoging. Daar waar wettelijke grenzen worden overschreden en de fundamenten van de rechtsstaat worden aangetast, treden we echter op.

Wanneer maatschappelijke onrust ontstaat door andere oorzaken, bijvoorbeeld door ernstige (zeden)delicten, proberen we de onrust weg te nemen door de inzet van een scenarioteam.

Wat hebben we gedaan?

We constateren dat bepaalde groepen in de afgelopen jaren relatief veel capaciteit van de politie en gemeente heeft 'opgeëist', door bij verschillende gelegenheden de orde te verstoren. Ze zijn vaak aanwezig op plekken waar mogelijke ongeregeldheden plaatsvinden. Dat kan een wedstrijd van Cambuur zijn, maar ook de jaarwisseling, een demonstratie of een spontane oproep tot een samenkomst. In 2021 is veel geïnvesteerd om deze groepen in beeld te krijgen. Bovendien is samen met politie en Openbaar Ministerie gestart met de ontwikkeling van een gerichte aanpak. De aanpak ziet toe op het bieden van kansen en perspectief, maar stelt ook duidelijke grenzen.

Daar waar nodig, is de afgelopen periode met bestuurlijke maatregelen (zoals een last onder dwangsom of gebiedsverbod) of inzet van noodbevoegdheden gereageerd op grootschalige ongeregeldheden.

Ambities

- Het faciliteren van het demonstratierecht binnen de wettelijke kaders.
- Het voorkomen en tegengaan van ordeverstoringen, radicalisering en polarisatie.

[4] Fenomeenanalyse Extremisme Noord-Nederland/ Rijksuniversiteit Groningen

Wat gaan we doen?

Aanpak verstoringen openbare orde

De komende periode ontwikkelen we de aanpak van verstoringen van de openbare orde verder, waarbij we aan personen kansen willen geven en perspectief bieden, maar ook duidelijk grenzen willen stellen. De samenwerkende partners hebben (de verdere ontwikkeling van) deze aanpak gezamenlijk als prioriteit aangemerkt. Om de preventieve inzet verder uit te werken, versterken we de samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie.

Aanpak van polarisatie en extremisme

Het is belangrijk te borgen dat het werkveld alert blijft op signalen van extremisme en dat aanpak daarvan waar nodig met kennis en expertise wordt gefaciliteerd. Polarisatie in de samenleving wordt tegengegaan. De burgemeester zet waar mogelijk en nodig zijn bevoegdheden in om incidenten of escalatie te voorkomen.

We nemen deel aan het overleg 'de weegtafel' waarin wordt gesproken over signalen, integrale casuïstiek, fenomenen en actuele ontwikkelingen ten aanzien van extremisme. De gemeente organiseert en faciliteert het overleg. In gezamenlijkheid met de partners wordt de casuïstiek besproken en beoordeeld.

Digitale opruiing

Gemeenten krijgen steeds meer te maken met digitale opruiing en online oproepen tot demonstraties of geweld. Digitale criminaliteit vraagt om een andere aanpak en brengt een verschuiving van werkzaamheden en competenties met zich mee.

We gaan inzichtelijk maken welke bestuurlijke instrumenten wij rondom toezicht (monitoren/signaleren) en handhaven (maatregelen) van de onlinewereld tot onze beschikking hebben. We spelen adequaat in op wat zich online afspeelt en wat daarvan voor offline ordeverstoringen kan zorgen. Fysieke interventies worden naast digitale interventie ingezet. In de toekomst zal signaleren, interveniëren, opsporen en vervolgen vaker punt op de agenda zijn van het driehoeksoverleg tussen de burgemeester, politie en het Openbaar Ministerie.

5. Actuele en doorlopende opgaven

Een aantal actuele en doorlopende opgaven vraagt onze aandacht. Opgaven die niet rechtstreeks onder de prioritaire thema's vallen, maar die wel om inzet vragen. Het gaat daarbij om de volgende aandachtsgebieden.

Crisisopvang

Vanwege de oorlog zijn vele Oekraïners hun thuisland ontvlucht. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de opvanglocaties van Oekraïense vluchtelingen. Het Veiligheidsdomein heeft de nodige inzet geleverd bij het organiseren van de opvanglocaties. Ook voor de komende periode zal een blijvende inzet nodig zijn.

Naast de vluchtelingen die opgevangen worden vanuit de Oekraïne, spelen ook de opvang van de reguliere asielzoekers en de huisvesting van statushouders een rol. De asielketen staat onder druk en van gemeenten wordt steeds meer verwacht. Het aantal statushouders dat gehuisvest moet worden in onze gemeente neemt toe. Dit is een vraagstuk qua capaciteit waar onzekerheid op zit. Het kan zijn dat de opgaven toenemen. Dat zal dan additioneel moeten worden georganiseerd.

Betaald voetbal

De afgelopen jaren hebben SC Cambuur, de politie, het OM en de gemeente zich ingespannen om voetbal in Leeuwarden leuk en veilig te laten verlopen. De samenwerking van de gemeente en politie met de veiligheidsorganisatie van SC Cambuur verloopt goed. We zetten ons in voor verdere normalisatie in het voetbal, door met name preventie en de aanpak van hooligans. Hierbij is aandacht voor de persoonsgerichte aanpak, waarbij bijvoorbeeld fancoaches worden ingezet. Incidenten in de afgelopen periode rond het stadion maakten extra maatregelen noodzakelijk om de veiligheid en openbare orde te kunnen garanderen. We willen samen met Cambuur, politie en supporters tot afspraken komen en maatregelen treffen om de situatie weer beheersbaar te maken. Zo gaan we onderzoek doen naar invoering van de meldplicht voor supporters met een stadion(gebieds)verbod.

In de afgelopen jaren zijn er diverse ontwikkelingen geweest rond het betaald voetbal, zoals de promotie van SC Cambuur, maar ook corona. Door corona moest het stadion gedurende periodes leeg blijven. Dit heeft effect gehad op de band met de supporters en harde kern. Vooral de nieuwe jonge aanwas is hierdoor gedeeltelijk uit beeld geraakt. De jonge aanwas laat zich meer gelden bij openbare ordeverstoringen elders in de stad. We willen deze jonge aanwas weer terug in beeld krijgen om incidenten meer beheersbaar te maken. De bouw van het nieuwe stadion vraagt extra aandacht vanuit het veiligheidsoogpunt bijvoorbeeld voor het maken van een nieuw incidentbestrijdingsplan. Dit willen we samen met de partners oppakken.

Huiselijk geweld en kindermishandeling

Binnen onze samenleving zijn huiselijk geweld, kindermishandeling en ouderenmishandeling de meest voorkomende geweldsvormen en een omvangrijk maatschappelijk probleem. Bij de bestrijding van huiselijk geweld werken we nauw samen met andere sectoren. Bijvoorbeeld de geestelijke gezondheidszorg (GGZ), reclassering, jeugdzorg, politie en het Openbaar Ministerie (OM). Voor deze aanpak van dit maatschappelijk probleem bestaat de lokale sociale infrastructuur die laagdrempelig is en preventief werkt en ook huiselijk geweld op tijd signaleert. Er bestaat een goede relatie met Veilig Thuis Leeuwarden.

Woninginbraken en heling

De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in de aanpak van woninginbraken en andere 'high-impact delicten', zowel lokaal als regionaal. Het aantal inbraken is sterk afgenomen. We hebben samen met politiecontroles uitgevoerd op de registreerplicht van handelaren in tweedehands goederen.

We monitoren woninginbraken, straatroven en overvallen en houden aandacht voor heling. Het blijft van belang om alert te zijn op deze High Impact Crimes (HIC). Het zijn delicten met een grote impact op het slachtoffer, diens directe omgeving en het veiligheidsgevoel in de maatschappij. Via nazorg ex-gedetineerden zetten we in op het terugbrengen van recidive.

Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO)

Het KVO is opgericht op publiek-private samenwerking en staat voor een schoon, heel en veilig winkelgebied en/of bedrijventerrein. In de vier KVO-gebieden (Binnenstad/Schrans, bedrijventerreinen de Hemrik, de Zwette en winkelgebied/bedrijventerrein Grou) werken het georganiseerd bedrijfsleven, de gemeente, politie, particuliere beveiliging en de brandweer samen om de criminaliteit te beperken en de veiligheid te vergroten. In elk KVO-gebied vinden er jaarlijks een dag- en avondschouw plaats. We zetten de samenwerking met de aanvulling van preventie ondermijning voort. Als de gewenste kwaliteitseisen zijn behaald, dan kan het gebied om de drie jaar in aanmerking komen voor het certificaat KVO.

Evenementen

We investeren in en faciliteren het feestelijke en veilige verloop van evenementen. Na de corona periode was het opnieuw zoeken naar het juiste evenwicht tussen "feest en veiligheid". Er zijn grote ambities op het gebied van evenementen.

Er is een afwegingskader vastgesteld om gemotiveerde keuzes te kunnen maken over welke evenementen waar kunnen plaatsvinden. Dit afwegingskader is de basis voor de evenementenkalender. Elk jaar wordt door de burgemeester de evenementenkalender vastgesteld met als doel een evenwichtige verdeling van evenementen te realiseren voor het komende jaar. Hierbij is rekening gehouden met de soort en omvang van deze evenementen. Daarnaast wordt in samenwerking met het Fysiek Domein gekeken naar het maximaal aantal te organiseren evenementen op een bepaalde locatie in relatie tot bijvoorbeeld het geluidsbeleid. In de locatieprofielen wordt duidelijkheid gegeven over wat kan en mag op de locatie. Er is sprake van balans tussen belangen van inwoners, organisatoren en bezoekers van evenementen. Ook wordt rekening gehouden met de capaciteit van hulpdiensten, waarbij onder andere de Veiligheidsregio advies uitbrengt op de lokale evenementenkalender.

Een vroegtijdige voorbereiding van evenementen is noodzakelijk om ze feestelijk en veilig te laten verlopen en om de overlast voor omwonenden te beperken. We willen ons veiligheidsbeleid ten aanzien van evenementen op integrale wijze benaderen, zodat feest en veiligheid hand in hand gaan.

Elfstedentocht

De planvorming van de Elfstedentocht wordt stelselmatig geactualiseerd aan de hand van de laatste ontwikkelingen, zoals herstructureringen van wegen of de bouw van zonneparken. Daarnaast wordt de opgedane ervaring bij evenementen in de planvorming van de Elfstedentocht opgenomen. Onze planvorming van de Elfstedentocht heeft ook effect op de planvorming van de andere Elfstedentochtgemeenten. Dit wordt regionaal met elkaar afgestemd. Ondanks het uitblijven van langere vorstperioden moeten we de planvorming actueel en paraat hebben op het moment dat de juiste weersomstandigheden zich wel voordoen.

Crisisbeheersing

De gemeente Leeuwarden maakt onderdeel uit van de Veiligheidsregio Fryslân. Het beleid voor de gemeentelijke crisisorganisatie (bevolkingszorg) wordt dan ook in gezamenlijkheid vastgesteld en uitgevoerd. De Veiligheidsregio Fryslân stelt in dat kader diverse planfiguren op, zoals een Regionaal Crisisplan, het Beleidsplan Veiligheidsregio en een Risicoprofiel Regio Fryslân. Zowel ambtelijk als bestuurlijk leveren wij hier een bijdrage aan.

Momenteel heeft de Veiligheidsregio Fryslân de coördinerende rol in de vluchtelingencrisis. De Veiligheidsregio Fryslân gaat de komende beleidsperiode hoofdzakelijk inzetten op de kerntaken preparatie en repressie. Op basis van het regionaal risicoprofiel krijgen de volgende thema's ook extra aandacht: cyber, energietransitie, klimaatadaptatie, polarisatie van de samenleving en waterveiligheid.

Conform het regionale crisisplan wordt nauw samengewerkt met de andere gemeenten binnen het cluster Noord-West. De gemeente Leeuwarden verleent bijstand, maar wordt ook vanuit deze buurgemeenten en door de regionale experts bijgestaan tijdens GRIP-opschaling. De organisatie wordt op peil gehouden. Er is continu een robuuste crisisorganisatie die 24/7 alert en paraat is.

Ambtelijke en bestuurlijke integriteit en VPT

Integriteit kan het vertrouwen in de overheid maken of breken. Het is dus belangrijk dat ambtenaren, bestuurders en volksvertegenwoordigers integer zijn. Schending van integriteit kan samenhangen met belangenverstrengeling, maar ook het gevolg zijn van 'niet-intentionele' verrommeling van processen. In dit laatste geval ontstaat de integriteitsschending min of meer 'per ongeluk'. Integriteitsschendingen kunnen gevolgen hebben voor de lokale veiligheid, bijvoorbeeld dat fysiek gevaarlijke situaties ontstaan of in stand blijven (vergunning voor onveilige gebouwen of bedrijfsvoering) of dat criminele groepen bewegingsruimte krijgen (onvolkomen Bibob-procedures), ambtenaren of bestuurders kwetsbaar worden voor verdere aantasting van hun integriteit. Het is van belang dat we alert blijven op de integriteit in de gemeentelijke organisatie. Dit sluit aan bij onze organisatievisie waarin is opgenomen dat onze dienstverlening en bedrijfsvoering betrouwbaar, voorspelbaar en professioneel is. Daarnaast treden we consequent en transparant op bij gevallen van integriteitsschending.

Medewerkers met een publieke taak (waaronder werknemers van de gemeente) kunnen te maken krijgen met agressie en geweld tijdens het uitvoeren van hun werkzaamheden. Agressie en geweld kunnen grote impact hebben op medewerkers en politieke ambtsdragers en belemmerend werken voor een goede uitoefening van hun taak in de weg staan. We geven hoge prioriteit aan het uitvoeren van maatregelen in het kader van Veilige Publieke Taak (VPT).

Fysieke Veiligheid en leefomgeving

Bij (her)inrichting en het beheer van de openbare ruimte is veiligheid een aspect waarmee rekening wordt gehouden. Waar de regie over inrichting van de openbare ruimte en verkeersveilige infrastructuur bij het Fysiek Domein ligt, is er voor het Veiligheidsdomein vaak een adviesrol. Zo wordt meegedacht over veiligheid bij inrichting van de ruimte rond het nieuwe Cambuurstadion, de toekomstvisie Prinsentuin, Agenda Binnenstad, openbare verlichting en de inrichting van het groen.

Verkeersveiligheid, brandveiligheid en externe veiligheid zijn belangrijk voor de subjectieve veiligheidsbeleving voor de inwoners. Op het gebied van verkeersveiligheid, brandveiligheid en externe veiligheid ligt de regierol bij het Fysiek Domein en wordt waar nodig ondersteuning geboden vanuit het Veiligheidsdomein.

In de gemeente Leeuwarden vallen ieder jaar minder verkeersslachtoffers. Om deze dalende trend vast te houden is blijvend inzet op een veilig verkeerssysteem nodig. Hiervoor is een Risicoanalyse Verkeersveiligheid vastgesteld. Aan de hand van deze risicoanalyse wordt de focus gelegd op de risico's in het verkeerssysteem waar de grootste veiligheidswinst is te behalen. De risicoanalyse vormt de basis voor een vierjarige beleidsaanpak van verkeersmaatregelen.

6. Financiën

Jaarlijks is een uitvoeringsbudget a 550.000 euro. In het uitvoeringsprogramma is een overzicht opgenomen van de besteding van de uitvoeringsbudgetten Veiligheid. Een deel van het budget gaat naar jaarlijks terugkerende vaste kosten, zoals het ZVHF, RIEC, slachtofferhulp en Straatcoaches.

Bijlage A: lijst gesprekspartners

- **Gemeente**
  Diverse gesprekken met verschillende (beleids-) medewerkers over:
  - onderwijs
  - gezondheid
  - jeugd
  - WOM
  - uitvoering
  - directie en bestaanszekerheid
  - Verkeer
  - Evenementen (coördinatie en beleid)
  - Veiligheid algemeen en specifieke gesprekken over ondermijning en cyber
  - Handhaving Boa's

- **Openbaar Ministerie**
- **Politie**
- **Veiligheidsregio**
- **Zorg- en Veiligheidshuis Fryslân**
- **RIEC**
- **GGD**
- **Penitentiaire inrichting**
- **Cambuur**

Bijlage B: Uitvoeringsprogramma Veiligheid 2023-2024

Inleiding

Zoals aangegeven in de Veiligheidsagenda 2023-2026 maakt het uitvoeringsprogramma onderdeel uit van de Veiligheidsagenda. Hoewel de bevoegdheidsverdeling zo is dat de gemeenteraad de Veiligheidsagenda en het college het uitvoeringsprogramma vaststelt, kunnen beide documenten niet los van elkaar worden gezien. In de Veiligheidsagenda zijn de prioritaire thema's beschreven, inclusief de belangrijkste activiteiten die we gaan ontplooien. In het uitvoeringsprogramma hebben we de taken geconcretiseerd en een planning toegevoegd. Het geeft weer wat we op basis van de huidige capaciteit kunnen uitvoeren. Uitvoering van extra taken of een wijziging in de planning heeft consequenties voor het uitvoeringsprogramma of vergt (tijdelijk) extra capaciteit. Het uitvoeringsprogramma is ingedeeld naar de thema's zoals opgenomen in het kernbeleid veiligheid van de VNG. Per maatregel/ activiteit is aangegeven of het gaat om nieuw beleid (NB) of doorlopend, going concern beleid (GC). Bij de ontwikkeling van in dit uitvoeringsprogramma opgenomen beleid gaan we afhankelijk van het onderwerp in overleg met partners, inwoners, andere belanghebbenden en daar waar mogelijk met ervaringsdeskundigen.

Veilige woon- en leefomgeving

Doelstelling 2026	
- Inzetten op de aanpak van overlast (drugs, jeugd en woon) om de stijgende lijn een halt toe te roepen door verdere versterking van persoonsgerichte aanpak, preventieve maatregelen en een integrale, domein overstijgende aanpak. - Intensiever samenwerken in zowel beleid als uitvoering met het sociaal domein om de leefbaarheid te vergroten.	- Bijdragen aan de leefbaarheid en veiligheid in de Leeuwarder wijken, buurten en dorpen door gebiedsgerichte aanpak en integrale programma's zoals Leeuwarden Oost. - Verminderen van criminaliteit en overlast in het centrumgebied door persoonsgerichte en gebiedsgerichte aanpak.

Item/actiepunt	Maatregelen/activiteiten	NB/ GC	PH	Partijen intern/extern	Trekker	Planning
Gebiedsgerichte en persoonsgerichte aanpak	Doorontwikkelen, MOL om processen te actualiseren (2023) en om zo een betere informatie-positie te verkrijgen (2024).	NB	Buma	MOL en ketenpartners	VD	2023/ 2024
	Aanpak overlast door MOL en netwerksamenwerking ZVHF	GC	Buma	Ketenpartners	VD	Doorlopend
	Re-integratie en nazorg voor (ex-) gedetineerden (2023, 2024), waaronder: - Uitvoering bestuurlijke informatievoorziening Justitiabelen (BIJ) - Uitvoering pilot Koers en Kansen, de zelfmelders - Onderzoek naar digitaliseren informatie van DJI - Aanvragen financiële bijdrage bij het Ministerie van J&V voor een extra re-integratie officier en uitvoering daarvan.	GC	Buma	ZVHF/ SD	VD	Doorlopend
	Doorontwikkeling Persoonsgerichte aanpak (PGA) en bij radicalisering Potentieel Gewelddadige Eenlingen (PGE)	NB	Buma		VD	2023/ 2024
	Radicalisering Weegtafel radicalisering	GC	Buma	ketenpartners	VD	doorlopend
	Onconventioneel wonen	GC	De Haan	VD/FD	SD	doorlopend
	Radicalisering: Doorontwikkeling signaleringsystematiek binnen en buiten de gemeente.	NB	Buma	ketenpartners	VD	Medio 2023
	Ontwikkelen beleid en uitvoering WvGGZ en uitvoering Wet zorg en dwang	GC	Buma, Kramers, Kuiken	SD	SD	doorlopend
	Controles handelaren tweede-hands goederen op heling	GC	Buma	Politie	VD	Doorlopend
	Faciliteren buurtpreventie	GC	Buma		VD	Doorlopend
	Deelname aan burgernet	GC	Buma	Politie	VD	
	Monitoring cijfers woninginbraken	GC	Buma	Politie	VD	
	Deelname scenarioteam bij maatschappelijke onrust	GC	Buma	Ketenpartners	VD	Doorlopend
	Uitvoering Wet Tijdelijk Huisverbod en bijdragen beleid aan ter bestrijding huiselijk geweld en kindermishandeling	GC	Buma/ Kuiken	Ketenpartners	SD/VD	Doorlopend
Aanpak straatintimidatie	In samenwerking met Sociaal Domein vormgeven Plan van Aanpak straatintimidatie	NB	Buma	SD	VD	2023
Vergroten leefbaarheid en veiligheid Binnenstad	Evaluatie toezichtsmodel	NB	Buma	Handhaving, en ketenpartners	VD	2023
	Voortzetten inzet cameratoezicht	GC	Buma	Handhaving, politie	VD	doorlopend
	Voortzetten horecabeleid	GC	Buma/ Reitsma	Handhaving en ketenpartners	VD	Doorlopend
	Deelname maatwerkoverleggen	GC	Buma	Ketenpartners	ZVHF	Doorlopend
	Versterken samenwerking sociaal/ veiligheid	NB		SD	VD/SD	2023/2024
Investeren in een gezamenlijk aanpak personen met onbegrepen gedrag	Voortzetting project personen Licht Verstandelijke beperking	GC	Kuiken	VD	SD	2023
Aanpak woonoverlast	Aanpak casussen woonoverlast	GC	Buma	FD	VD	Doorlopend
	herziening notitie woonoverlast, inclusief sociale hygiëne	NB	Buma/ de Haan/ Kuiken	FD/ SD		2024
	participatie invoering wet goed verhuurderschap	NB	Buma/ de Haan	VD	FD	2023/ 2024
Plan van aanpak preventie	In samenwerking met Sociaal Domein opstellen Plan van Aanpak preventie en aanvraag fonds maatschappelijke vernieuwing.	NB	Buma/ Kramers	SD	VD	2023

Bedrijvigheid en veiligheid

Doelstelling 2026	
- Het veilig laten verlopen van evenementen en het beperken van overlast. - Het verminderen van slachtofferschap van digitale criminaliteit, door ondernemers digitaal weerbaarder te maken.	- Vergroten van de bewustwording en weerbaarheid rondom ondermijning. - Verdere inzet op de normalisatie in het betaald voetbal.

Item/actiepunt	Maatregelen/activiteiten	NB/ GC	PH	Partijen intern/extern	Trekker	Planning
Digitale weerbaarheid en Cybercrime	Participeren in City Deal ter vergroting van weerbaarheid en bewustwording burgers en bedrijven	GC	Buma	Ministerie BZK	VD	
	Preventieve maatregelen om te voorkomen dat ondernemers in de gemeente slachtoffer worden van gedigitaliseerde criminaliteit en cybercrime	NB	Buma	Ketenpartners		
Integrale controles om illegale activiteiten tegen te gaan	Integrale controles op onder meer bedrijventerreinen en de opvolging daarvan (bestuurlijke maatregelen/ Bibob)	GC	Buma/ Kramers	SD, FD	VD	2023
Keurmerk Veilig Ondernemen	Voortzetten regierol KVO	GC	Buma	LOF, bedrijventerreinen, FD	VD	doorlopend
	Extra aandacht preventie ondermijning	NB	Buma	Handhaving en Ketenpartners	VD	2023
Veilig verloop evenementen	faciliteren veilig verloop van evenementen	GC	Buma	Handhaving en Ketenpartners	VD	Doorlopend
	vroegtijdige voorbereiding om overlast te voorkomen	GC	Buma/ Kuiken	FD	VD	Doorlopend
Betaald Voetbal	Veilig verloop wedstrijden	GC	Buma	Ketenpartners	VD	Doorlopend
	Extra preventieve aandacht jonge aanwas supporters	NB	Buma	Ketenpartners	VD	2023/2024
	Inzet rond nieuw stadion (inrichting en incidentbestrijdingsplan)	NB	Buma/ De Haan	FD	VD	
	Inzet fancoaches en SLO	GC	Buma	Ketenpartners	VD	Doorlopend
Elfstedentocht	Actualisatie planvorming	NB	Buma	VRF/ andere gemeenten	VD	doorlopend

Jeugd en Veiligheid

Doelstelling 2026	
- Bewustwording en weerbaarheid bij jongeren vergroten en ze andere perspectieven bieden waardoor criminaliteit en overlast door jongeren wordt verminderd.	- Meer zicht op de lokale jeugd, met name kwetsbare jongeren waarbij risico bestaat dat ze van overlast afglijden naar criminaliteit. We willen voorkomen dat deze jongeren problemen krijgen en ervoor zorgen dat ze op het rechte pad blijven.

Item/actiepunt	Maatregelen/ activiteiten	NB/ GC	PH	Partijen intern/extern	Trekker	Planning
Aanpak jeugdoverlast	Aanpak jeugdoverlast door Taskforce jeugd	GC	Buma	Ministerie BZK	VD	
	Inzet op preventie, bewustwording en weerbaarheid	NB	Buma	RIEC, SD	VD	
	Evaluatie taskforce jeugd	NB	Buma	Ketenpartners	VD	2023
Preventie met gezag	Uitvoering geven aan het programma preventie met gezag in Leeuwarden Oost	NB	Buma/ Kramers	Ketenpartners	VD	doorlopend
Vergroten bewustwording cyberrisico's	Inzetten van project ter vergroting bewustwording cyberrisico's bij jeugd	GC	Buma/ Kramers	Ketenpartners	VD	doorlopend

Fysieke Veiligheid

Doelstelling 2026	
- Het leveren van een gedegen bijdrage aan een gedegen crisisorganisatie. - Voorbereid zijn op een externe crisis met een digitale oorzaak.	- We dragen zorg voor de crisisnoodopvang en dragen bij aan de veiligheid rond opvang van vluchtelingen.

Item/actiepunt	Maatregelen/ activiteiten	NB/ GC	PH	Partijen intern/extern	Trekker	Planning
Gebiedsontwikkeling	Actieve bijdrage leveren vanuit veiligheidsperspectief aan gebiedsontwikkeling zoals prinsentuin en agenda binnenstad.	NB	De Haan	VD	FD	
Interne digitale veiligheid	Verkleinen kans om als gemeente slachtoffer te worden van cyberincident door preventie, detectie en respons.	GC	Jacobse	Gemeentelijke organisatie	Concern	doorlopend
Externe digitale veiligheid	Voorbereid zijn op cyberincidenten en cybercrises die ontstaan bij instellingen, bedrijven en belangrijke voorzieningen binnen de gemeentegrenzen, met mogelijk openbare orde problemen of maatschappelijke onrust tot gevolg	GC	Buma	Ketenpartners	VD/ CISO	doorlopend
(Crisis)opvang vluchtelingen	- Inzet op realisatie en goed functioneren (crisis) opvang vluchtelingen . Dit betreft zowel casuistiek, als incidenten of overlast vanuit de omgeving. - Advisering rond realisatie opvanglocaties vluchtelingen.	GC	Buma/ Kramers	VD, FD, SD en ketenpartners	FD	doorlopend

Integriteit en Veiligheid

Doelstelling 2026	
- We willen meer aan de voorkant van de bestrijding van ondermijnende criminaliteit komen, in plaats van de incident gestuurde aanpak. Hiervoor willen wij onze informatiepositie verder verbeteren. Dit vraagt ook om een fenomeengerichte benadering. Specifieke vastgoedfraude, zorgfraude, drugscriminaliteit en cybercriminaliteit vragen onze aandacht. - Het vergroten van de weerbaarheid bestuurlijk en ambtelijk en onder onze inwoners en ondernemers is essentieel. Het vergroten van het bewustzijn is hierbij noodzakelijk om misbruik van legale voorzieningen tegen te gaan. - Bijdragen aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit via bestuurlijke maatregelen en het intensiveren van de lokale en regionale integrale aanpak in preventieve en repressieve zin.	- De gemeente heeft de informatiebeveiliging op orde en is in staat om kundig en daadkrachtig te reageren als de gemeente getroffen wordt door een cyberincident. - Vergroten aandacht voor mensenhandel door aandacht te besteden aan actieve signalering en het vormgeven van (regionaal) beleid. - Tegengaan illegale prostitutie en actualisatie van het prostitutiebeleid. - Het faciliteren van het demonstratierecht binnen de wettelijke kaders. - Het voorkomen en tegengaan van ordeverstoringen, radicalisering en polarisatie.

Item/actiepunt	Maatregelen/activiteiten	NB/ GC	PH	Partijen intern/ extern	Trekker	Planning
Aanpak drugscriminaliteit	Aanpak drugshandel vanuit woningen	GC	Buma	Politie	VD	Doorlopend
	Aanpak drugsdealers	GC	Buma	Politie	VD	doorlopend
Tegengaan mensenhandel	- Een bijdrage leveren aan het regionaal beleid mensenhandel en doorvertaling naar lokaal beleid - Actieve signalering van problematiek	NB GC	Buma/ Kuiken	SD, VD	SDF	Doorlopend
Regulering prostitutie	Handhavend optreden tegen illegale prostitutie	GC	Buma	Politie	VD	doorlopend
	Bijdrage leveren aan actualisatie prostitutiebeleid	NB	Buma/ Kuiken	VD, SDF	SD	2024
Intentieverklaring Friese Norm	Uitvoering geven aan de voor Leeuwarden openstaande acties voortvloeiend uit de intentieverklaring Friese Norm	NB	Buma	FD, SD	VD	2023
Verder intensiveren aanpak ondermijning	Deelname aan ondermijningstafel	GC	Buma	FD	VD	Doorlopend
	Bevorderen samenwerking aanpak ondermijning	GC	Buma	ketenpartners	VD	Doorlopend
Uitbreiden inzet wet Bibob	Bibob preventief breder inzetten binnen gemeentelijke organisatie	NB	Buma	Bureau Bibob, FD, SD	VD	2023
Aanpak van polarisatie en extremisme	- Organiseren en faciliteren weegtafel radicalisering - Monitoring van ontwikkelingen op het gebied van radicalisering. - Bewustwording vergroten bij het 'werkveld'	NB NB NB	Buma	Ketenpartners	VD	doorlopend
Aanpak van mensen die de openbare orde verstoren	Verdere ontwikkeling en uitvoering van aanpak (inclusief preventie) van personen die veelvuldig de op openbare orde verstoren	GC	Buma	Ketenpartners	VD	2023/ 2024
Digitale opruiing	Meer aandacht voor de (mogelijkheden voor) aanpak digitale opruiing.	NB	Buma	Ketenpartners	VD	Doorlopend
Ambtelijke/bestuurlijke integriteit	Bijdragen aan ontwikkeling nieuw integriteitsbeleid ambtelijk en bestuurlijk	NB	Buma	Concernstaf	Concern	2023
Plan van aanpak preventieve inzet wet bibob	Opstellen aanvraag fonds maatschappelijke vernieuwing voor bredere preventieve inzet wet Bibob.	NB	Buma	FD, SD	VD	2023
Actualisatie convenanten privacy en gegevensuitwisseling	Actualiseren diverse convenanten op het gebied van gegevensuitwisseling voor het gehele Veiligheidsdomein	NB	Buma		VD	2023

Financiën: verdeling uitvoeringsbudget

Onderwerp	Budget
Mensenhandel en prostitutie	€ 10.000
Fancoaches / Cambuur	€ 50.000
Taskforce jeugdoverlast	€ 10.000
Huisverbod	€ 5.000
Cameratoezicht	€ 30.000
Buurtbemiddeling	€ 5.000
Keurmerk Veilig Ondernemen	€ 15.000
Woninginbraken	€ 5.000
Cyber	€ 25.000
Persoonsgerichte aanpak	€ 5.000
Ondermijning	€ 25.000
Straatintimidatie	€ 15.000
Vaste kosten	
Doorbetaling vaste lasten gedetineerden	€ 19.000
Zorg- en Veiligheidshuis Fryslan	€ 145.000
Slachtofferhulp	€ 41.000
Bijdrage RIEC	€ 11.000
Burgernet	€ 9.000
Straatcoaches	€ 125.000
Totaal	€ 550.000

